Вийан лийжэ пэрвой май—
тўньамбал пролэтариатын рэвольуционно вийжым бойэвой ончымаш!

Чыла эл пролэтар-влак, ушныза! Лэнин-Сталин партий вэрч кучэдалаш йамдэ лий!

ВЛКСМ МАРОБКОМЫН ОРГАНЖЭ

№ 22 (458) 1937 ий 1 май, шуматкэчэ № 22 (458)

СЭҤЫМАШ ПАЙРЭМ

Тачэ 1 май. Тачэ кэчын тўньамбалнэ йошкар пэрвомайын знамыжэ лойгалтэш. Тидэ знамэ йыр тўньамбалсэ шэмэр калык чумыргэн шкэнжын рэвольуционно вийжым онча. Нигӧлан сэҥаш лийдымэ патырлыкшым орышо фашист, капиталист кашаклан ончыкта. Тачэ кэчэ—капитализм кидыштэ пызырналтшэ да йорлэштшэ чыла айдэмэ тукымлан ўшанымэ кэчыжэ, чыла пролэтар вийым ушымо кэчэ, ССР Ушэмыштэ социализмын сэҥымыжым ончымо кэчэ. Тачэ кэчэ капиталист эллаштэ вўр дэч посна ок эртэ.

Испанийыштэ рэспубликанэц-влак пионьэр гыч тўҥалын шонгго кугыза мартэ кидэшышт винтовкым кучэн орышо фашист мäтьэжник-влак ваштарэш тачэ кэчын утыр чот кэрылтыт.

Совэт эл ындэ 20 кана пэрвой майым эрыкан, пийалан лийын пайрэмла. Мэ тачэ сэҥымашнам ончэн пайрэмлэна.

Мэмнан чумыр сэҥымашнам Сталин Конституцо шӧртньӧ буква дэнэ возэн шындэн. У Конституцо совэт гражданинын лўмжым кўш нӧлта, тудлан паша ышташ, канаш, тунэмаш правам пуэн. Тидлан куанэн, кугу Сталин йолташлан кугу дэчат кугу таум каласаш мэ урэмыш лэктына.

Мэмнам, эн пийалан тукымым, партий дэн правитэльствэ тыгай лозунг дэн ваш лийыт:

Пионьэр дэн пионьэрка-шамыч, шинчымашым кидыш налза, Лэнин паша вэрч кучэдалшэ лийаш тунэмза!

В. МАЙАКОВСКИЙ

МАЙ МАРШ

Ужар лышташлак—
Ындэ тэлэ укэ.
Кайэна
Йандар эрык дэн
Мыйат,
тыйат,
да мэат.
Шошо кошташ сакыш
Ночко вургэмжым.
Мэ рвэшамыч куанэн
Кайэна,
Кайэна!
Кайэна!!
Тарайыштэ, кагазыштэ
Чыла вэрэ тул.
Йошкэр флагым
Нумалына!
Нумалына!
Нумалына!
Шошо дэнэ мушкылтын
Урэм куанэн.
Отрäд дэн кайална
Мэат да
тыйат,
да мыйат.

Г. Й. кусарэн.

Еф. СОДОРОН

МАЙ ПЭЛЭДЫШ ОРЛАНГЭ

Йывыртэн мурымаш
Шэргылтэш урэм мучко—
Рыҥ топкал ошкылдэ
Ой кузэ гын, чытэт!
Тарай гай знамына
Вэт кунар шўдӧ лучко—
Знамэ йыр шогалдэ
Ой кузэ гын, туркэт!

Сталин знамым нӧлтэн,
Чаплэ мурым шаралын,
Эн чэвэр тўс пэлэдын
Орланҕым ӧндал.
Олаштат, йэлыштат,
Кэч куштат шэмэр калык
Май пайрэмыш лэктэш
Пэш арун, пэш йандар.

Вэт мэмнан илышнажэ
Сайэмын, уланҕын
Тыйынат,—мыйынат
Чыланан курымэш.
Тыйынат, мыйынат
Май пэлэдыш орлангэ
Эн шўмбэл, эн йӧратымэ
Сталин лўмэш.

1937 ий.

ПОГРАНИЧНИК ЛЎМЭШ СБОР

Мэ шкэнан отрäдыштэ нигунам лийдымэ сай сборым эртарышна. Сборышкына Румынь воктэнсэ границыштэ илышэ пограничник Мокэйэв йолташым ўжынна ыльэ. Тудо мланна границэ вэс вэлнэ кузэ илымым, совэт пограничник-влакын илышыштым да нунын нигӧ дэч лўддэ границым чаплын аралэн шогымыштым каласкалыш. Пионьэр-влак пэш йӧратэн колыштыч, тўрлӧ йодыш-влакым пуэдышт. Мокэйэв йолташ сайын умылтарыш.

Сборыштак „Пограничник Карацупа" лўман очэркым лудна. Сбор пэш кэлшышын лийэ.

Пограничник-влак лўмэш мэ лўмынак альбомым ыштышна. Тушто границым аралышэ гэрой-влакын сўрэтышт, ойлымышт, нунын н э р г э н *очэрк, почэламут-влак улыт.*

Абрамов Ваньу.

Йошкар-Ола музыкальнэ - тэатральнэ училищэ.

Кок оборонно значокан лийна

Мэ, Вэликополь пэлэ кыдалаш школышто (Оршанкэ район) тунэмшэ-влак пэрвой май пайрамлан БГТО дэн БГСО значокан лийаш тэлымак мутым пуэнна ыльэ. Мутнам тўрыс шуктышна: БГСО значоклан 14 йэҥ нормым сдайыш, БГТОлан пытартыш нормым сдайэна.

Октьабр рэвольуцын 20-шо ийдалыкшылан кум оборонно значокан лийаш мутым пуэна.

Гэрасимов С.

ПЭРВОЙ МАЙЫН ИСТОРИЙЖЭ ГЫЧ

Пэрвой май—тӱньамбалсэ шэмэр калыкын пайрамжэ, тидэ пайрамын шкэнжын историйжэ уло.

1886 ийыштэ Амэрикыштэ пашазэ-влакын куго забастовкышт лийэдэн, нуно кандаш шагатан паша кэчэ вэрч кучэдалыныт.

Пашазэ-влакын тыгай забастовкышт кушкынак шогэн. Пэрвой майлан тудо адакат пэш кугын нӧлталалт кайэн.

Пашазэ классын тидэ нӧлталалт шогышо забастовкыжым тэмдалашлан, капиталист-влак полиций дэн войска-влакым Чикаго олашкэ колтэныт. Тышагын шуко пашазэ колэн да сусыргэн.

1888 ийыштэ Амэрикысэ пашазэ-влак кажнэ ийын пэрвой май дэмонстрацэ дэнэ Чикаго оласэ пашазэ-влакын куатыштым паломдаш пунчалыныт.

1889 ийыштэ Парижэш тӱньамбалсэ социалист конгрэс лийын. Тидэ конгрэс пэрвой май кэчым пашазэ класс шкэ вийжым ончыктэн пайрамлымэ кэчылан да тугак уло тӱньасэ шэмэр калыкын шошо пайрамжэ ышташ пунчалын. Тугак тидэ конгрэс уло элын чыла олалаштыжат тидэ ончыктымо кэчын пашазэ-влак, калык-влак власть дэчын кандаш шагатан паша кэчым чыланат рӱж йодыныт, манын ончыктэн.

Пэрвой май пайрам тидэ конгрэсын вэс ийэшыжак 1890 ийыштэ эртаралтын. Тидэ кэчылаштэ буржуазий пашазэ классын тарванымыж дэч лӱдын, ола-влакым войэнна лагэрыш савырэн, тушко полиций дэн войска-влакым чумырэныт.

Российыштэ пэрвой май пайрам изиш варашырак тӱналэш. Но тыштат пашазэ-влак пашам кудалтэн, ола-влакын урэмлашкышт рэвольуцо лозунг-влак дэнэ лэктэдэныт.

Кугыжан правительствэ нунылан нимогай эрык пудэ, нуным тэмдэнак шогэн. Но тугэ гынат, пашазэ-влакым тидэ чактарэн огыл. Лу, шӱдӧ тӱжэм дэнэ пашазэ-влак пэрвой май кэчын урэмыш лэктэдэнак шогэныт.

1894 ийыштэ пэрвой май пайрэм пэрвой гана Нижньэ-Новгород олаш лийэш (кызыт Горький).

Слудыштo, Йул шэнгэлнэ кажнэ ийын пэрвой май кэчын пашазэ-влакын погынымашышт лийэдэнак шогэн. Нижньэ олаш пэрвой май эртармаштэ лийшэ пашазэ ӱдрамаш Сучкова тыгэ сэрэн:

„Кӱлткышӧ шӱмна дэнэ энэр вэс могырыш пуш дэнэ, пайрам эртарымэ вэрыш мэ лэкна. Тушто ужар шудан сӧрэмэш, йошкар флаг-влак дэнэ, чэвэр кэчан годым мэмнан изак-шольак йэшна-влак погыныныт. Нуно чыланат вэсэла, йывыртышэ улыт. Тышкэ кузэ толын кэртмышт нэргэн иктэ-вэсыштлан нуно каласкалат. Ала кудыжо калык-влак кокла гыч: „Йолташ-влак! Тэнэй мэмнан пэрвой май пайрам, мэмнан йошкар май! Эсэн лийжэ кандаш часан паша кэчэ!“ Тидэ май пайрам кас лиймэшкэ шуйныш.

1902 ийыштэ пэрвой май кэчын Сормово олаштэ политик дэмонстрацэ эртаралтын.

Дэмонстрацыштэ лийшэ-влак чыла шалатэн пытарымэ, кучалтшэ-влакшэ судышко пуалтышэ да ӱмырэшлан брдышкӧ колталтыныт.

Май стачкэ эн путыракшэ 1912 ийыштэ кугын нӧлталалтын. Тидэ ийыштэ Сталин йолташ вуйлатэн шогымо дэнэ лийшэ стачкэ, Лэнский шӧртньӧ лукмо вэрыштэ пашазэ-влакым лӱйкалмылан пэш кугын ваштарэш улмым ончыктэн.

1917 ийыштэ гын Российыштэ пэрвой май пайрамым пашазэ-влак эрыкынак эртарэныт.

Тунам миллион дэнэ шэмэр калык урэмыш лэктын. Тидэ пайрам пэрвой сэнгымашым ончыктэн.

Коммунист партий вуйлатэн шогымо дэнэ, мэмнан пэрвой май пайрам буржуазий дэн фашизм вашталэш кучэдалмэ шотдэнэ эртаралтэш.

Вэс эллаштэ гына пэрвой май пайрам пульо да лупш йымалан эрта. Но тугэ гынат чыла элласэ пашазэ-влак кажнэ ийын рэвольуционно вийыштым шукэмдэн, тидэ пайрамым эртарэнак шогат. 1 май тӱньамбал пролэтариатын рэвольуцион вийжым ончымо кэчэ.

Ожно май кэчым чодраштэ шолып эртарэныт.

Худ. Владимирскийын сӱрэтшэ.

ХРОНИКЭ

Нэлэ условийыштэ арктик пэрэльотыштo лийшэ „Н-166“ самольот экипаж ик мыньэр жап канымэк у задачым шукташ йамдылалтэш.

Самольот лишыл кэчылаштэ Тихий бухтышто лийэш.

Рудольф островыш пӧртылмэкшэ Головин лэдовой обстановкым палэн налаш Земля Франца-Иосифа архипэлаг йыр тэнгыз ӱмбалнэ ик мыньар йыр чонгэштaш шона.

Рудольф островыштo пытартыш кэчылаштэ игэчэ сайэмын.

ПИИАЛЫН ЗАКОНЖО

24-шэ апрэльыштэ лэкшэ „Марий коммун“ дэн „Марийская правда“ газэт-влак Марий Автоном Совэт Социалист Рэспубликын Конституцо проэктым пэчэтлэныт ыльэ. Проэктым МАССР Исполнитэльнэ Комитэтын прэзидиумжо кэлшышылан шотлэн, тудым марий шэмэр калыклан чыла могырымат лончылаш пумо.

Мэмнан марий рэспубликын Конституцо проэктым ыштымаш Лэнин—Сталин наций политикын у сэнгымашыжым ончыкта.

Рэвольуцо дэч ончыч шэмэр марий калык опкын руш империализмын кидыштыжэ мучашдымын орланэн гын, кызыт тудын вуй ӱмбалныжэ чэвэр кэчэ модэш. Тудо кызыт ССР Ушэмыштэ шогышо луатик рэспублик гыч иктыжкыжэ—РСФСР-ыш ушнэн, моло иза-шольо луаткуд автономно рэспублик дэн ик тӧр права дэн социализм крэпыстым, пийалым чонга. Кугыжан годсо тырын-тӱрын шаланэн пытышэ пийалдымэ йалым, кызыт колхозын чаплэ суртшо-влак вашталтат. Ожно уждымо-колдымо ир вэрлаштэ у завод, кӱртньӧ корно-влак шарлат. Ик мыньар тылызэ гыч пич чодра, ир куп ӱмбалнэ Йэвропылан ик кугу гигант—Марий бумстрой пашаш шогалын мӱгыраш тӱналэш. Колхозын мэжадымэ кумда пасуштыжо 1000 утла патыр трактыр, 10 дэн комбайн-влак пашам ыштат.

Попын чэркыжэ да кабак-трактир-влак олмэш—у школ-влак ышталтыныт. Тушто ойгым, орлыкым уждымо май пэлэдыш гай пийалан икшывэ-влак тунэмыт. Нунын илышышт ачашт-кочаштын ожнысо илышышт гай огыл, вэсэ—чыла айдэмым пийаланым ыштышэ чаплэ илыш. Шӱдо дэн школ, клуб, больницэ-влак марий шэмэрым культуран илышыш кэчын лишэмдэн шогат. Каргымэ тошто илышлан мучаш пышталтын. Тудым Кугу Октьабр шалатэн.

У кадр-влак кушкыныт, кушкыт. Марий калыкын шкэнжынак инжэньэржэ, учитэльжэ, писатэльжэ, артистшэ-влак улыт. Сталин эпохын куштэн лукмо знатнэ йэнг-влак: Иванов, Игнатьйэв, Трофимов, Андрэйэв, Иванова гай-влак молат йатыр шукэмыч.

Укэ, нимомат тошто дэнэ тангастараш ок лий! Чыла у, чыла вэсэ. А кызыт тошто уйэзд олмэш—у пэлэдшэ рэспублик шочын.

Сталинский Конституцо нэгызэш ыштымэ МАССР Конституцын проэктшэ кугу Совэт Ушэмысэ калык дэн пырльа марий калык мом сэнгэн, мом ыштэн шуктэн—тудо возалтын. А сэнымаш пэш кугу да шукo.

Мэмнан Конституцо проэктна ССР Ушэмысэ моло рэспубликын Конституцышт сэмынак ышталтын. Конституцо проэкт марий рэспубликысэ калык-влакын тӱнг законжо лийшашлык. Мо ок ситэ, мом йэшараш альэ вашталташ кӱлэш—17 ийунь мартэ калык коклаштэ кангашымаш, лончылымаш лийэш. 1937 ийын 17 ийуньыштыжо Конституцым пэнгыдэмдаш Йошкар-Олаш погынат.

У Конституцо млaнна кугу куанымашым конда. Шэмэр марий-шамыч шкэ тау мутыштым эн ондак партий дэн совэт правитэльствылан да пийалым кондышо кугу Сталин йолташлан каласат. Тыгак капиталист, помэщик-влак дэч властьым шупшын налаш чыла моло калык-влакым рэвольуцо корныш вӱдэн толшо кугу руш калыклан таум каласа.

„Иамдэ лий“ 2-шо могыр.

Димитрийэв Андрэй—кум оборонно значокан (Йошкар-Оласэ 6-шо №-ан кыдалаш школын 8-шэ „В" классыштыжэ тунэмэш).

САМЫРЫК ХУДОЖНИК

Пэтухов Аркаш Коклала пэлэ кыдалаш школын (Шэрнур район) VII-шэ классыштыжэ тунэмэш. Тудо сўрэтлаш пэш йöрата. Тудын альбомжо уло, туштo шкэнжын йатыр чаплэ сўрэтшэ-влак койыт. Аркаш шкэ усталыкшым виктараш умбакыжат тырша.

П. Ильуш.

135 ийаш кугыза

Кизэла ола дэч мўндырнак огыл, Алэксандровск заводышто (Свэрдлов область) Исаак Данилович Фэдотов ила. Тудлан вашкэ 135 ий тэмэш. Фэдотов кандаш ийаш пашам ышташ тўҥалын: ачаж дэнэ пырльа шўйым луктын. 116 ий пашам ыштэн. Фэдотовын шуко уныкашт-влакын уныкашт уло.

ПЎТЫНЬ УШЭМ САМЫРЫК МУЗЫКАНТ-ВЛАКЫН КОНЦЭРТЫШТ

21-шэ апрэльыштэ Москошто Пўтынь Ушэм самырык музыкант-влакын концэртышт тўҥалын. Тыштэ 7 ийаш гыч тўҥалын 14 ийыш шушо самырык музыкант-влак шкэ усталыкыштым ончыктат.

Тидэ концэртыштэ Марий рэспублик гыч Краснов Ивук лийэш. Тудо 11 ийаш вэлэ. Кызыт Лэнинград консэрваторийын йоча музыкальнэ школыштыжо тунэмэш.

Газэт лукташ полшат

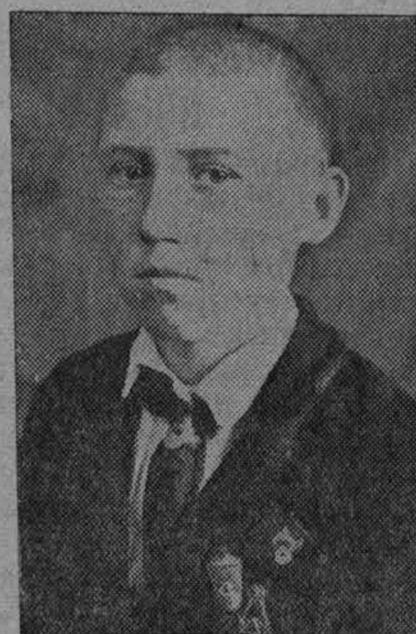
Шошо ага жап толын шуо. Колхозник-влакын кузэ пашам ыштымыштым ончыктэн шогашлан Кугу-Шокшэм пэлэ кыдалаш школ пэлэнсэ пионьэр отрäд кажнэ пионьэр-влакым шкэ колхозыштышт пырдыж газэт лукташ ойырыш. Кызыт пионьэр-влак вич кэчэш ик номыр газэтым луктын шогат. Нинэ пырдыж газэт члэн-влак „Марий Коммун" газэтэш „пырдыж газэт рэдактор-влаклан заочно тунэмаш" лукышто матэриалым лудын, тунэмын шогат да йўкын лудмашым эртарат.

Фонарьов М., Кугу-Шокшэм ПКШ, Шэрнур район.

Сотнур район Кугу Корамас пэлэ-кыдалаш школын 5-шэ классыштыжэ тунэмшэ-влак эр йэда тўҥалмэш политкэ вэргэн кангашат. Сўрэтыштэ (шола гыч пурлашкэ): отличнэ тунэмшэ Сэмьонов Пэтьа, Камалэйэв Паймэт, Мамасов Гэра, Эраийэв Миклай дэн Романов Вавьа—гэографий карт воктэн.

фото М. Ф. Рыбаковын.

Корольов Володьа—кум оборонно значокан (Йошкар-Оласэ 6-шо „В" классыштыжэ тунэмэш).

ИСПЫТАНЬЫМ САЙ КУЧАШ ШОНЭМ

Мый 5-шэ „Б" классыштэ тунэмам. Мый III-шо чырыкыштэ 1 „хорошо" да моло прэдмэт дэнэ чыла „отлично" отмэткым налым. Кызыт провэркэ эртармашташ шукыжо мыйын „отлично". Тыгэ провэрочнэ испытаньым сай кучэн 6-шо классыш похвальнэ грамота дэнэ вончаш шонэм.

Гэрасимов С., Оршанкэ район, Вэликополь ПКШ.

Лэвэнфиш дэн Йудович ончыч кайат

9-шэ тур дэч вара ончылно Лэвэнфиш дэн Иудович улыт. Нуно 6,5 очко гыч налыныт. Нунын почэш Рагозин—5,5, Гоглидзэ—5,5, Макагонов — 5 очко гыч. Молыжо варашрак кодын кайат.

Майор РОМОН ДИЭСТРО

РЭСПУБЛИКЫН САМЫРЫК БОЙЭЦШЭ-ВЛАК

Нуно лўшкыш Мадрид урэм дэнэ рын тошкалын, шкэныштын йöратымэ „Самос пионэрос" мурыштым мурэн мэмнам ужатышт. Варажат, мўндырнö, окоплаштэ улмына годым нунын мэмнан вэрч тыршымыштым шарналтэна ыльэ.

14-15 ийаш рвэзэ-шамыч батальоныштат, полкыштат мэмнан йолташ улыт, мэ нырльак крэдалмашкат кайэна ыльэ. Чын, нуно шукынак огытыл ыльэ. Мый кум самырык бойэц-влакым шинчэм, нунын дэн кэлшэм ыльэ: Кабальйэро лўман полкысэ боэц—Гафос дэн, Фэрнандо дэ Россо отрäдын Гранат кышкышыжэ—Торэс дэн, да сусыргышо йолэшкэ бойэц—Пэпо дэн.

Нунын нэргэн мый тыштэ каласэм:

2-шо августышто мый шкэ йолташэм дэн Кастэльйана урэмышкэ калык милицэ радамыш возалташ толна. Тыштэ мэ шкэнан командир лийшашлык шонго коммунист Луканди дэн палымэ лийна. Мыланна пычалым, лэвэдышым, сандальым да рэспублик бойэц шот дэн ўшандармаш докумэнтым пуышт. Мый тушто ик 15 ийашрак рвэзым ужым. Тудо ала мом вучалтэн сатышто шинча ыльэ. Бойэц лийшашлык йолташэм - влак туддэч тўрлым йодыштыч, тудо пэш öкым гына каласкалыш. Тудын лўмжым мый палышым —Гафос улмаш.

Эрлашыжым 4-шэ батальонын шогымо вэрышкыжэ, Навальпэральыш кайышым. Бойэц-влак коклаштэ мый ала кузэ Гафосым вашлийым. Чынак тудо 15 ийаш вэлэ улмаш, Лукандилан Гафос шкэнжым мэмнан батальоныш кузэ гынат налыктыш. Тудо мадридысэ школла гыч ала кудо школыштыжо пытартыш классыштэ тунэмын. Армийыш возымым колынат, рэспубликын бойэцшэ лийаш тунамак тышкэ куржын толын.

Мэмнан батальон пэрвой фашист-влакын Испанийыш колтымо марокканэц-влакым*) ваш лийэ. Крэдалмаш кум кэчэ чарныдэ лийэ. Тидэ жапыштэ Гафосым иктат ужын огыл. Кунам изишак шыпрак лийэ, тунам пэрвойак Луканди öрмалгыш:

— Куштo мэмнан школьарна?**—тудо йодо.

Иктат вашмутым пуэн ышт кэрт. Мэ кычалаш тўҥална, шукак ып эртэ ик улак (тымык) вэрыштэ мэ тудым муна. Тудо лўдмыж дэнэ шылмыжым вик каласыш. Мэ тудлан нимогай осал мутым ышна ойло. Вэт мэмнан кокла гыч кажныжат пэрвой кучэдалмаштэ изишыжэ лўдын. Но Луканди тыгэ ып ыштэ. Тудо чумыр батальон ончылан эн самырык бойэц Гафосын тидэ койышыжым каласыш, тудланат наказаньым муын пуыш. Навальпэраль гыч каймына годым ик крэсаньык мланна шкэ мулажым (имньэ) пуыш, тудым мэмнан командир пэрвой крэдалмаш дэч вара мöнтэш пуаш сöрыш. Но кучэдалмаштэ мэ тудо мулам шинча ончычна йомдарышна, вот тунам Лукандi Гафослан тудо волькым кэч куштo муын Навальпэральыш пöртылташ кўштыш.

Батальоныштo тидэ пэрвой гана йоҥылыш паша ыштымаш да пэрвой наказаньэ ыльэ.

Варажым мэмнан Гафос тушман ўмбакэ туран лўйкалышэ да кандаш развэдчик-влак дэнэ пырльа лийэ.

Гафос ганьак вэс самырык бойэц дэнэ Мадридыштэ мый ваш лийым. Тудын фамильыжэ—Торэс. Ту кэчылаштэ мый капитан лийынам да гранат кышкышэ отрäдым командоватлэнам. Торэс чулым, вийан рвэзэ ыльэ. Мэмнан частьышкэ тудын кузэ вэрэштмыжым мый раш ом палэ, но мый нэлын сусыргышо Луиса Дэльбальа йолташэмын отрäдшым налмэм годым, тушагын, гранатым кышкышэ-влак коклаштэ самырык Торэсым ужынам.

Мэмнан отрäдыштына 700 йэҥ ыльэ. Изи Торрэхон олам сэгэн налаш приказым мэ нална. Тидэ ола вэрч кучэдалмаштэ Торэс ойыртэмалтынак шогыш. Мэ олашкэ пурымэкына, шкэнан какла гыч йатыржэ крэдалмашэш пытышт. Олаҥ ик

(*Мучаш 4-шэ могырышто*).

*) Марокканэц-влак Марокко гыч толшо-влак.

**) Школьар—школышто тунэмшым тыгэ маныт.

38

Испанийын пашашкыжэ коклаш пурыдымашым шэкланэн шогаш контроль ыштaлтын

Испанийын пашашкыжэ коклаш пурыдымашым ончышо Комитэт Лондонышто (Англий) шкэ пашажым тӱҥалашлан пэш шукэртсэк кутыркалат. Италий дэн Гэрманийын правитэльствышт тидэ пашам тыгэ да тугэ амалым муын альэ мартэ шуйкалышт. Тэргымашым ышт ыштэ. Коклаш пурыдымашым ончышо Комитэтын пашашкыжэ фашист - влаклан йӧршынжак ушныдэжэ онгай огыл, молан манат гын, нуно шкэ шакшылыкыштым тӱҥалан шинча-ора ынэшт ончыкто. Но умбакыжэ коклаш пурыдымым тэргымаш дэч почым пӱтыркалэн корангаш ок лий. Испанийын чыла границышкыжэ коклаш пурыдымашым тэргэн шогаш Комитэтын котрольоржо-влак шкэ пашашкышт шогалыт. Нунылан Испанийыш сар ӱзгарым, салтаквлакым ынышт шупшыкто манын шэкланэн шогыман. Испанийыш кайшэ судна-влак (корабль) сар паша дэч ӧрдыштӧ улшо порт-влакыш пурэн, тужэчын Комитэтын кок контрольоржым вэлэн налмэк ижэ Испанийыш пурэн кэртыт.

Английын, Францийын, Гэрманийын да Италийын суднаштвлак Испанийыш кайшэ моло судна - влакыштэ контрольорвлак улыт альэ укэ, тудым лӱмынак посна вэрлаштэ тэргэн шогышашлык улыт.

Но контрольын (тэргымашым) ыштымэ дэнэ гына фашист-влак мӓтьэжник-влаклан полшэн огыт кэрт манын шонымо ок кӱл. Коклаш пурыдымашым ончышо Комитэтын контрольыштыжо шуко шотлан толдымашлык йӧнат уло. Испано-португальский границэ мо чоло кугу гынат, тушто 130 контрольор вэлэ паша ышташ тӱҥалыт. Чылаланат раш, вэт Португалий правитэльствэ мӓтьэжник-влак вэлыштэ, тудо нунылан полша, а тыгэ гын Португалий гоч контрольор - влакым ончыдэак, Франколан полшэн кэртыт. Контроль ыштымэ годым йӱдым йужышто контроль ыштымэ нэргэн шонaлтымат огыл. А тэлэграф шукэртэ огыл тыгай увэрым кондыш: Францийӱмбачын Испаний вэкэ ик пич йӱдым 36 ньэмыч самольот-влак чонгэштышт.

Но тугэ гынат, контрольорвлак тэргэн шогаш тӱҥалыт гын, Гэрманий дэн Италийлан Испан пашаш коклаш пурыдымаш договорым пудырташышт йатыр йӧсырак лийэш.

Совэт правитэльствэ Испанийыш кайышэ чыла судна влаклан кӱшнӧ ончыктымо портлашкэ пурэн коклаш пурыдымашым тэргышэ контрольорвлакым вэлэн налмэкэ ижэ Испанийыш пураш кӱштэн.

(Ты мэтэриал „Пионерская Правда" гыч кэлыштарэн кусарымэ).

Рэспубликын самырык бойэцшэ-влак

МУЧАШ

башньыштыжэ тушманын пулэмьот дэнэ лӱйкалэн шинчэныт. Тидэ башньым штурмоватлаш ныл йэнг кайаш йодо. Тужэчын мэмнан отрӓднам тушман пэш талын лӱйкалэн. Тидэ башньышкэ тошкалтыш дэнэ йышт гына кӱзэн, тушман ӱмбакэ гранатым кышкаш кӱлэш ыльэ. Ты пашашкэ кайаш кажнэ бойэц йодаш тӱҥальэ. Но тышкэ ныл йэнгым гына колташ кӱлэш. Мый тышкэ эн пэрвойак кайаш йодшо-влакым гына колтышым. Тыштэ изи Торэс, философ факультэтыштэ тунэмшэ студэнт Архилэс, апшат Томас да Эстрэмадур гыч улшо Гордильо крэсаньык рвэзэ ыльэ.

Нунын каймышт шэнгэчын, нунын дэкэ мэмнан ныл бойэцна-влак йышт миймым тушманвлак ынышт шиж манын, мэ тӱрлымат ыштылна. Нунын мийэн шумыштым мэ пэш кужун вучышна. Но вот, пытартышлан пэш куго пудэшталтмаш лийын кайыш, тунамак башньын вэлалташ тӱгалмыжым ужна. Тидэ башньыштэ 7 пульэмьот воктэн шинчышэ 15 нэмэц дэн итальйанэц башньэ дэн пырльа ӱлкӧ волэн шинчыч. Башньын вуйышкыжо кӱзэн шушыла, Торэс эн пэрвой гранат пидышыжым кудалтыш. Но шкэжэ тужэчын волэн ыш кэрт. Тудо ранитлалтэ, вара тудым Томас дэн Гордильо нангайышт. Нылымшыжэ, Архилэс тидэ штурмэш колыш.

Кок час тидэ олам сэнгэн шогышна, варажэ, чакнышыла, тидэ рвэзэ йолташнам корно мучко нумал кайышна.

Кызытат Торэс тушман ваштарэш крэдалэш, тудын нэргэн ала кунар гана мэмнан газэтна-влак сэрэныт.

Госпитальыштэ киймэм годым кумышо самырык бойэц дэн вашлиймашэм, тидэ 16 ийаш Пэпэ дэнэ лийэ. Тудо мый воктэнэмак кийыш. Йӱдым Мадридыш бомбо кышкымэ дэч вара, омыж дэнэ тудо:

— Тидэ фронтыш наступатлыза... Лӱдмӧ ок кӱл...—манын мутланымыжым мэ колна.

Шкэ частьышкэм пӧртылмӧнгӧ, Пэпэ дэн ваш-ваш сэркалэнак шогышна. Варажэ Гвадаррамма фронтышто крэдалмыжым шинчэн нальым.

Морко йоча сатыштэ воспитатлалтшэ-влак. Шэнгэл ратыштэ йоча сат вуйлатышэ Набатова, воктэнжэ воспитатэльница К. Бурнайэва, тӱрыштӧ йоча сатыштэ паша ыштышэ А. Сайфуллина.

Фото Соловьован.

МЛАННА СЭРАТ

ПОЛЫШЫМ ОГЫТ ПУ

Мый 1936 ийын дэкабр гыч ВЛКСМ члэн улам. Ту тылзэ гычак пионьэр вожатыйлан пашам ыштэм. Пионьэр пашаштэ пэшак шуко ситыдымаш уло. Но тидэ ситыдымаш-влакым ВЛКСМ район Комитэтат, школ дирэктор Галкин дэн старшый вожатый Михайловскийат пытараш огыт полшо. Пионьэр пашаштэ ситыдымаш-влак чыла мыйын шагал шинчымашэм дэн да вуйлатэн моштыдыма гыч лэктын шога. Альэ маркэ мэмнан пионьэр организацыш район комсомол комитэт гыч ик канат полыш пуаш толын огытыл.

Тидын дэнэ пырльа вэс ситыдымаш влакат улыт. Мэмнан школышто 10 нарэ комсомолэц уло. Тугэ гынат, пэш шагалжэ гына сборыш мийат. Дирэктор гын ик канат мийэн огыл. Тугак эл аралымэ значоклан нормо пумаштат огыт полшо. Адак мэмнан школышто дисциплиндымэ, хулиган пионьэр-влак улыт, нуным дирэкцыш ончаш пумо, тугэ гынат, нимогай мэрат ыштымэ огыл.

Ындэ ик тылзэ лийэш политзаньатьэ лийын огыл, тушто тунэммашат мыланэм кугу полышым пуэн кэртэш ыльэ.

В. Иванов.

Морко район, Изи Корамас ПКШ.

ПАГАЛЫМЭ ЙОЛТАШ-ВЛАК!

„Йамдэ лий" рэдакцэ тэндан дэч кӱчык жапыштэ тыгай йодыш-влаклан вашмутым вуча.

1. „Йамдэ лийын" пытартыш жапыштэ лэкшэ номырлаштыжэ могай ойлымаш, почэламут-влак кэлшышт, тыгак мо нэргэн возымым утларак йӧратэн лудынат, мом йӧршын йӧратэн отул? . . . .

2. Газэтыштына тый мо нэргэн утларак лудаш йӧратэт, пэрвойак мо нэргэн лудат? . . . .

3. Газэтыштэ мо ок ситэ, мо нэргэн утларак возаш кӱлэш? . . . .

4. Лӱмэт, фамильэт, адрэсэт . . . .

5. Мыньар ийаш улат? . . . .

Кажнэ йодышланат раш ваш мутым (вэс кагазэш) возэн, 20 ыраш маркан конвэртэш тыгай адрэс дэнэ мланна колтыза: г. Йошкар-Ола, Дом Советов, в редакцию „Йамдэ лий",

Тэндан ойда „Йамдэ лий" газэтым сайэмдаш полша манын рэдакцэ ӱшана.

Вучэна!

Салам дэнэ—„Йамдэ лий" рэдакцэ.

Врид. отв. рэдактора—Н. А. СМИРНОВ.

АДРЭС: Йошкар-Ола, Совэт пӧрт, „Йамдэ лий" рэдакцэ.

Упол. Марлита № 58. Тираж 9.718 экз. Йошкар-Ола, Маргосиздатын 1-шэ типогр. ВЛКСМ Маробком орган. Савыктышэ „Марий Коммун"